Η ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Η **δοτική προσωπική** είναι δοτική ονόματος ή αντωνυμίας, συνήθως προσωπικής, και φανερώνει το πρόσωπο για το οποίο υπάρχει ή γίνεται κάτι. Σε αντίθεση με το αντικείμενο σε δοτική που αναφέρεται μόνο στο ρήμα, η δοτική προσωπική μπορεί να αναφέρεται στο περιεχόμενο ολόκληρης της πρότασης. Αντιστοιχεί στη γενική προσωπική της Ν.Ε. και συνοδεύει απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις (βλ. § 86) ή προσωπικά ρήματα οποιασδήποτε σημασίας και διάθεσης. Στη δεύτερη περίπτωση διακρίνεται σε:

1. **α) Δοτική προσωπική κτητική**· φανερώνει τον κτήτορα και συντάσσεται με τα ρήματα *είμί, γίγνομαι, ὑπάρχω,* όταν αυτά έχουν τη σημασία του «έχω»:
   Παῖδες δέ ***μοι*** *οὔπω εἰσίν*. (Παιδιά δεν έχω ακόμα.)
   Τί ***μοι*** *πλέον ἐστί;* (Τι όφελος έχω;)
   Τῷ δικαίῳ *παρὰ τῶν θεῶν δῶρα γίγνεται*. (Ο δίκαιος έχει δώρα από τους θεούς.)
   Δουλεία ὑπάρχει ***αὐτοῖς***. (Αυτοί έχουν δουλεία / είναι υποδουλωμένοι.)
2. **β) Δοτική προσωπική χαριστική**· φανερώνει το πρόσωπο που ωφελείται, το πρόσωπο για χάρη του οποίου γίνεται αυτό που δηλώνει η πρόταση:
   Κάλει ***μοι*** *τοὺς οἰκέτας*. (Κάλεσέ μου / κάλεσε για χάρη μου τους υπηρέτες.)
   Ἦλθον Θετταλῶν ἱππεῖς ***τοῖς Ἀθηναίοις***.
   Ἐπριάμην ***ὑμῖν*** *ἀγαθὰ πλεῖστα*. (αγόρασα για σας)
   Πᾶς ἀνὴρ ***αὑτῷ*** *πονεῖ*. (κοπιάζει για τον εαυτό του)
   Ν.Ε.: *Ο σκύλος* ***μού*** *φυλάει το σπίτι*.
3. **γ) Δοτική προσωπική αντιχαριστική**· φανερώνει το πρόσωπο που βλάπτεται από κάτι:
   Ἥδε ἡ ἡμέρα ***τοῖς Ἕλλησι*** *μεγάλων κακῶν ἄρξει*. (Η σημερινή ημέρα θα είναι για τους Έλληνες η αρχή μεγάλων δεινών.)
   Πάντες πάντα κακὰ νοοῦσι ***τῷ τυράννῳ***. (σκέφτονται για τον τύραννο)
4. **δ) Δοτική προσωπική ηθική**· φανερώνει το πρόσωπο που χαίρεται ή λυπάται για κάτι. Ως τέτοια χρησιμοποιείται κανονικά η δοτική της προσωπικής αντωνυμίας[2]:
   Ἡ στρατιὰ σῖτον οὐκ εἶχεν ***αὐτῷ***. [προς λύπη του]
   Ὦ τέκνον, ἦ βέβηκεν ***ἡμῖν*** *ὁ ξένος;* (αλήθεια μας ήρθε...;)
   Ν.Ε.: *Μη* ***μου*** *στενοχωριέσαι*.
5. **ε) Δοτική προσωπική της συμπάθειας**· φανερώνει το πρόσωπο που συμπάσχει, το πρόσωπο που συμμετέχει συναισθηματικά σε ό,τι εκφράζει το ρήμα της πρότασης:
   Διέφθαρτο ***τῷ Κροίσῳ*** *ἡ ἐλπίς*. (Ο Κροίσος είχε χάσει κάθε ελπίδα.)
   Ν.Ε.: ***Μου*** *ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι*.
6. **στ) Δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου**· φανερώνει το πρόσωπο κατά την κρίση του οποίου ισχύει αυτό που λέγεται στην πρόταση:

*Οὐ γὰρ ὁ θάνατος **τοῖς εὖ φρονοῦσιν** οἰκτρός.*
*Εὐδαίμων **μοι** ἐφαίνετο ὁ ἀνήρ.*
Ν.Ε.: ***Μου** φαίνεσαι ἄρρωστος.*

7. **ζ) Δοτική προσωπική της αναφοράς**· φανερώνει το πρόσωπο σχετικά με το οποίο ισχύει αυτό που δηλώνει η πρόταση. Συνοδεύεται συχνά από το *ὡς* ή μετοχή δοτικής πτώσης, η οποία δηλώνει τόπο ή χρόνο:
   ***Τῷ** γὰρ καλῶς **πράσσοντι** πᾶσα γῆ πατρίς.*
   *Μακρὰν **ὡς γέροντι** προὐστάλης ὁδόν.* (Έκανες δρόμο μακρύ για γέροντα.)
   *Ἦν ἡμέρα πέμπτη **ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις**.* (αφότου οι Αθηναίοι έπλεαν εχθρικά)
   Ν.Ε.: *Το παντελόνι **του** είναι κοντό.*
8. **η) Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου (ποιητικό αίτιο)**· φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί. Συντάσσεται με παθητικά ρήματα, κυρίως συντελικού χρόνου (παρακειμένου, υπερσυντελίκου, συντελεσμένου μέλλοντα), και με ρηματικά επίθετα σε *-τέος* ή *-τος* (βλ. §§ 141β, 143):
   *Ἀλέξανδρος, ὡς **Ἀριστοβούλῳ** λέλεκται, ὑπὸ καμάτου ἐνόσησεν.*
   *Ὥστε **μοι** σχεδόν τι πᾶς ὁ λόγος γέγραπται.*
   *Ὠφελητέα **σοι** ἡ πόλις ἐστί.* (Πρέπει να ωφελείς την πόλη.)
   *Οὐκ ἐξιτόν ἐστι **αὐτοῖς**.* (Δεν είναι δυνατόν σ' αυτούς να βγουν έξω.)

---

2. Η δοτική ηθική συνοδεύεται συχνά από τις δοτικές *ἀσμένῳ, βουλομένῳ, ἡδομένῳ, ἀχθομένῳ, προσδεχομένῳ*:
   *Εἴ **σοι** βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι.* (αν θέλεις να απαντήσεις)
   *Προσδεχομένῳ **μοι** τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἕως με γεγένηται.* (Περίμενα το ξέσπασμα της οργής σας εναντίον μου.)